HVOR IKKE ANDET NÆVNES ER FOTOS © MORTEN BO

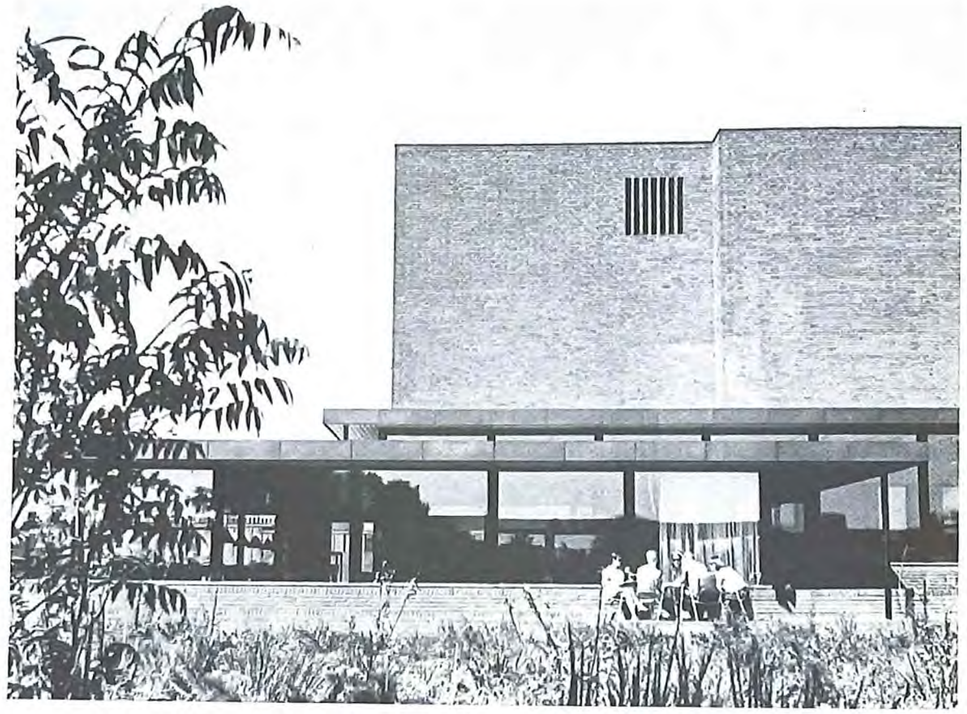

Blaagaard Seminarium og Enghavegård Skole.
Adresse: Nordre Bystævne 3–5, Søborg.
Bygherre: Blaagaard Seminarium, Gladsaxe kommune.
Opførelsesår: 1962–66.
Arkitekter: Jørgen Bo, Karen og Ebbe Clemmensen, MAA.
Medarbejdere: Hans Bondo, Jarl Heger og Niels Presskorn, MAA. Konduktør: Folmer Kristensen.
Ingeniører: Varme, sanitet: Johs. Jørgensen. Statiske konstruktioner: Ramboll & Hannemann. El-installationer: Mogens Balslev. Havearkitekt: Palle Schmidt.

Blaagaard Seminarium og Enghavegård Skole

Arkitekter: Jørgen Bo, Karen og Ebbe Clemmensen, MAA

Institutionen Enghavegård Skole og Blaagaard Seminarium udgør en enhed, men en ufuldendt enhed. Først når den kommende fløj ud imod Nordre Bystævne, som skal rumme alle de musiske fag, er opført, vil anlægget være som tænkt.

Men selv da kommer det til at fremtræde mere som en by end som en sluttet bygning. Også funktionelt er det som en by; 2000 mennesker fra 6-årige til 70-årige færdes der i det daglige i byens indre og ydre rum. Alle aktiviteter udfolder sig her, der læses og diskuteres, der tegnes og formgives, der svømmes og spilles basketball, der forelæses og skrives på maskine. I musikafsnittet aner man lyden fra violiner og kor af lyse stemmer. I cafeteriet er der en klirren af tallerkener og på sportspladserne andre lydudfoldelser, som hører disse steder til. Alt dette foregår i et landskab præget af torlagte enges pile- og poppelbeplantninger.

En pædagogisk læreanstalt som et seminarium, hvortil der må høre en skole, kan og bør ikke bygges som et sluttet statisk anlæg, det må være en vækst, der kan skyde skud alle steder, hvor det gøres behov. Ikke alene arkitektonisk er dette anlæg landskabeligt i sin idé, men også funktionelt. I det indre som i det ydre følger det terrænets form. Ved en vandring igennem det, bevæger man sig op og ned. De skiftende niveauer afspejler terrænfaldet og giver een en fornemmelse af, hvor man er i huset.

De mange aktiviteter, huset danner ramme om, udtrykker sig i en bevæget form. De mange komponenter, det er bygget op af, rum af helt forskellig proportion og karakter, fører i sig selv hertil, men også det liv, der folder sig ud i det, fordrer en rig ramme, der ikke begrænser livsudfoldelsen, men gerne stimulerer den. På den måde får bygningen i sig selv en pædagogisk funktion. Men det har interesseret os ved at arbejde med vekslende belysning og proportion at skabe en variation, så rummene får en forskellig stemning efter de formål, de tjener. I skolen går man fra svagere belyste gange til stærkt lysende klasserum. I »midterområdet« spilles på kontrasten imellem de lave, i farve og lys varme foyerer og den højloftede køligt farvesatte festsal.

I svømmehallen er rummets motiv samspillet imellem glasvæggen og ovenlyset moduleret af tremmer. Men færdigt er det først, når pileplantninger fylder glasvæggens billedramme ud.

Et anlæg som dette bør være så robust som Hovedbanegårdens afgangshal. Det er i brug fra morgenkonerne stiller ved 5-tiden og til de sidste dansende gæster forlader festsalen langt ud på natten. Derfor er der gulve af uopslidelige røde klinker, vægge af mur, lofter af brædder og gesimser af kobber, ting, der ikke forgår, men som skulle kunne ældes i skønhed.

Et seminarium er ikke så meget en skole, som et universitet, det er til voksne studerende. Mange kommer lige fra skolen og skal efter uddannelsen tilbage til skolen; derfor er kontaktmulighederne i den tid, man færdes her, uhyre vigtige mellem eleverne indbyrdes, mellem lærere og elever og mellem elever og børn fra øvelsesskolen.

Vi har søgt at koncentrere og aktivisere de rum, der er fællesområder: forhal, festsal, dagligstuer, spisestuer og friarealer; at knytte dem sammen visuelt og direkte, så alt dette føles som ét stort areal med mange muligheder for kontakt.

For at understøtte den synsmæssige kontakt er terrænforskellene søgt udnyttet mest muligt: Festsalen ligger hævet over dagligstuers og kantinens niveau, og videre ned ad terrænet trapper bygningens forskellige afsnit sig.

Bygningsanlægget er opdelt i afsnit. Nordligst skolen, med normalklasseløj, i vest klasser for retarderede børn og læge- og tandlægeklinik og mod øst en fløj, der rummer specialklasser og skolens administrations- og lærerværelser. Sydfløjen indeholder sløjdafdelingen, filmslokale m.v., som også bruges af seminariet. Så kommer »broen«, hvor fortrinsvis sådanne lokaliteter, der har interesse for begge institutioner, er placeret, blandt andet et TV-studie.

Sportsfløjen indeholder en svømmehal med et 10×25 meter bassin, en boldhal og to gymnastiksale. Den skyder sig ud imellem de to boldpladsområder.

Syd for festsalen ligger det egentlige seminarium, der har sine fagklasser mod øst i to etager, og normalklasserne mod vest. Sydligst skyder biblioteket sig ud afsluttende bygningsanlægget ned imod søen.

Med en glasgang er seminariets hovedafsnit forbundet med den bygning, som til sin tid skal udbygges til en mere komplet ramme om de musiske fag, end det endnu har været muligt at skabe. Indtil videre er her indrettet øvelsesrum for musikudfoldelse, sanglokale og formningslokaler. Til sin tid skal afsnittet udvides med ateliéer af forskellig art og en større sal for dramaturgi, kammermusik, foredrag med videre til supplering af festsalen. Denne finder nemlig i øjeblikket så mange forskellige anvendelser, at man ikke har kunnet give den den akustiske udformning, der er hensigtsmæssig for mere intime arrangementer. I dette »museion« skal også indrettes auditorier og grupperum for de pædagogiske fag. Der foreligger et skitseforslag hertil.

Et kollegium, som oprindeligt var projekteret her, må flyttes uden for seminariets område.

Når en bygning tages i brug, viser det sig, om de, der har planlagt den, har ramt rigtigt. Den første periode går oftest med i fællesskab med brugerne at »indkøre« anlægget. Man accepterer den livsudfoldelse, som finder sted, og formidler den. Der slås plakater op alle vegne, der finder selskabelige arrangementer sted på en måde, man ikke havde forudset, der opføres spontane konstruktioner her og der, etableres udstillinger, grundlægges traditioner. Alt dette må bygningen kunne tage eller indrettes til at kunne.

Bygningen er ikke helt færdig, før der er skabt overensstemmelse mellem dens form og dens brug. Men at bruge den, kræver et særligt talent, som når man spiller på et instrument. Det fordrer, at man har evne til at spille og at man forstår sit instrument, dets karakter og dets muligheder. Når man som arkitekt har afleveret en bygning, må den jo have lov til at leve sit eget liv, og dog kan man ikke lade være med at følge den med den interesse, hvormed man følger sine børn, når de er blevet store. Men som sagt: Bygningen er stadig i voksealderen.

Jørgen Bo, Karen og Ebbe Clemmensen

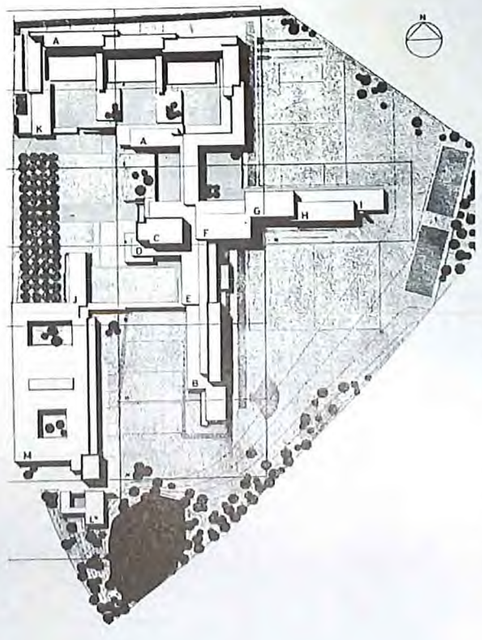

Beliggenhedsplan, mål 1:4000
A øvelsesskole
B seminarium
C festsal
D foyer
E kantine
F svømmehal
G boldhal
H gymnastiksale
I varmecentral
J musikafdeling
K pedelbolig
L rektorbolig
M projekteret udvidelse

■ *Site plan, 1:4000*
A training school
B training college
C assembly hall
D foyer
E canteen
F swimming-baths
G hall for ball games
H gymnastics halls
I heating plant
J music section
K caretaker's flat
L headmaster's residence
M planned extension

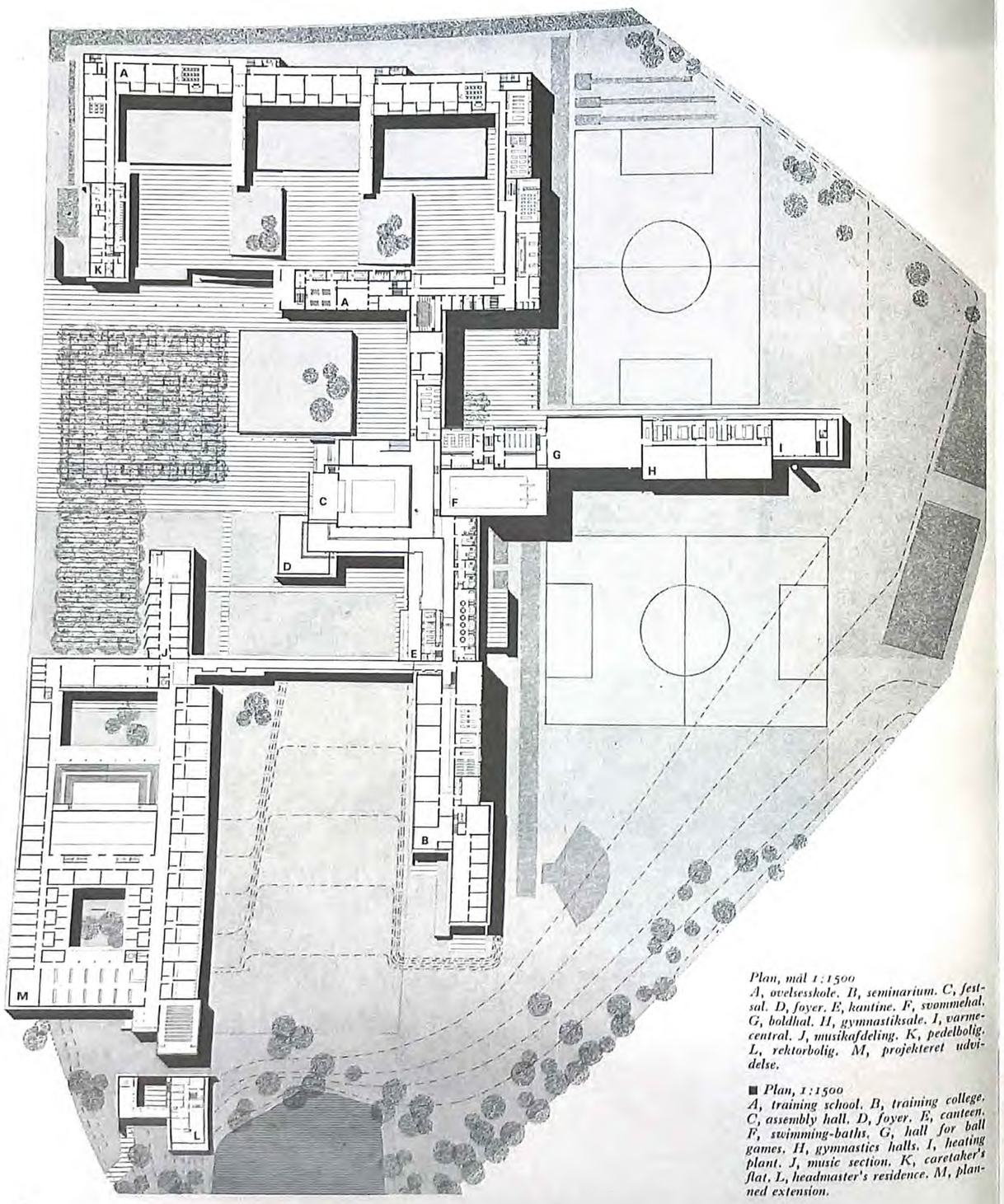

Plan, mål 1:1500
A, øvelsesskole. B, seminarium. C, festsal. D, foyer. E, kantine. F, svømmehal. G, boldhal. H, gymnastiksale. I, varmecentral. J, musikafdeling. K, pedelbolig. L, rektorbolig. M, projekteret udvidelse.

■ *Plan, 1:1500*
A, training school. B, training college. C, assembly hall. D, foyer. E, canteen. F, swimming-baths. G, hall for ball games. H, gymnastics halls. I, heating plant. J, music section. K, caretaker's flat. L, headmaster's residence. M, planned extension.

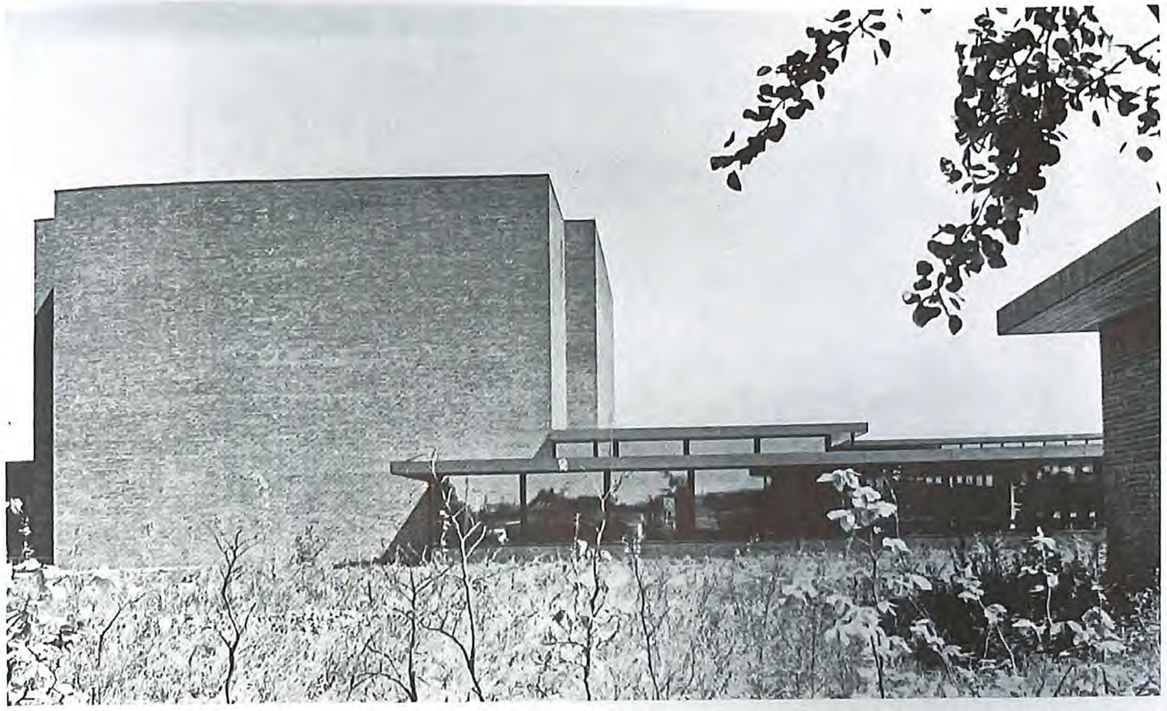

Bygningen set fra vest. Samspillet mellem tunge kuber, lette glasvægge og vandrette gesimsbånd beklædt med kobber er bygningens hovedmotiv.

■ *The building seen from the west. The juxtaposition of heavy cubes, light glass walls and horizontal ledges clad with copper is the main motif of the building.*

Skolens indgangsparti. Til hvert klasseafsnit går en trappe ned og en trappe op. Her sker den hurtige fordeling af eleverne. Kun én dør skal de passere for at komme til deres klasserum. Yderdørene er teaktræsbeklædte, indvendige døre er beklædt med rødt linoleum. Gangene er belyste fra skydeskår. Når man går fra den svagere belyste gang ind i det lyse klasserum, oplever man klassernes lyse karakter.

■ *School entrance. In each classroom section, one flight of stairs leads down and one up. This is where the rapid distribution of the pupils takes place; there is only one door to be passed before reaching the classroom. The outer doors have a teakwood cladding, the inner doors one of red linoleum. The corridors receive daylight through embrasurelike openings.*

Forhallen er som et torv, der forbinder alle dele af bygningen oppe og nede. Under det stærke ovenlys er nedgangen til svømmehallen og videre ned til garderoberne. På væggen under ovenlyset tænkes ophængt et vævet tæppe af Richard Mortensen.
Belysningen i foyeren kommer iøvrigt fra ganske små dybdestrålere indbygget i loftet. Man mærker dem næppe, men de giver denne blide belysning, som gør, at man orienterer sig sikkert, og de er ikke kraftigere i deres virkning, end at den store sals belysning virker festlig, når man træder fra det svagere lys ind i det stærkere.
Gulvene er belagt med brune klinker, lofterne er hvide med umalede fyrretræslister. Foyerområdet benyttes i stor udstrækning til skiftende udstillinger.

■ *The lobby is like a forum which connects all the parts of the building, up and down. Under the bright skylight is the entrance to the swimming-baths below, and further down to the cloakrooms. The wall below the skylight is intended to be covered by a woven carpet designed by Richard Mortensen. The light fittings in the foyer are small spotlights built into the ceiling.*
Floors covered with brown clinkers; white ceilings with unpainted deal lists.
The foyer zone is often used for varying exhibitions.

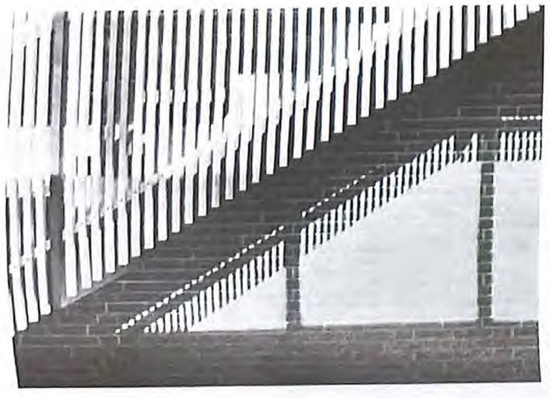

Seminariegangen, »Stroget« i anlægget, er altid fyldt af mennesker, plakater og forskellige former for hurlumhej. Når en eller anden er blevet et eller andet, kan man se trompetspillende processioner med hatte på marchere i gangene til tonerne af »When the saints go marching in«. Til daglig er her ikke så stille som på billedet. Til højre ligger normalklasserne, til venstre i stueetagen specialklasserne for naturvidenskab og på balkonen andre specialklasser. Længst borte til venstre biblioteket.
Alle gelændere og rækværker er udført af fyrretræ med bæringer og håndlister af eg. Disse lette gitterværker, som ofte kaster deres skygge ind på de murede vægge, er et gennemgående detailmotiv.

■ *The main corridor in the Teaching College is always full of people, posters and all sorts of »happenings«. The quiet moment caught in the photograph is really an exception. On the right the standard classrooms, on the left the natural science classrooms on the ground floor and other special classrooms on the upper floor. In the background, left, is the library. All the balustrades and railings are of deal except for the brackets and hand-rails which are of oak.*

STRÜWING

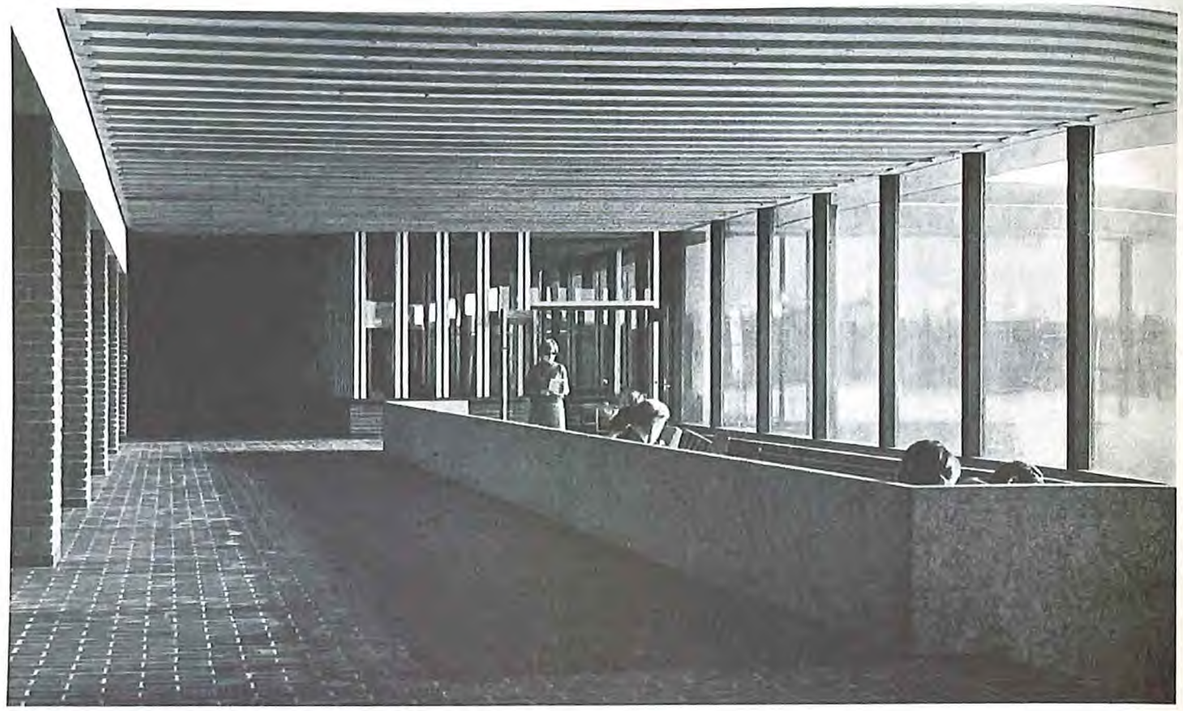

Glasgangen. Døre med undtagelse af de, der fører ind til klasserummene, er teakbeklædte plankedøre. Vinduesstolperne er af sortbejdset fyr og gulvene af tørpressede, sintrede klinker, specialbrændt til formålet i fire brændinger, som derefter er blandet. Rundt om bygningen er lagt chausséebelægning i et moduls bredde.
Lofter, inclusive lofterne i udhængene, er af knastfrit fyrretræ, og de konstruktive delinger er markerede ved spor. Udvendige og indvendige mure er af røde, håndstrøgne sten fra Hedehusteglværket i en stærkt farvespillende blanding. Vinduesunderkarmene er af massiv teak. Orienteringsbelysningerne er, hvor ikke særlige armaturer er tegnet til formålet, indbyggede Munkegårdslamper.

■ *Glas-enclosed corridor. All the doors except those leading to the classrooms are teak-clad. Window posts of black-stained deal; floors of dry-pressed, sintered clinkers specially burnt, for this application, in four shades which were then intermingled.*
The paving throughout the building is laid out to the width of one module.
The ceilings, including those of the canopies, are of knotless deal, and the structural divisions are marked with rails. External and internal walls are of hand-made bricks from Hedehus Brickworks in a multi-colour assembly. Window underframes of solid teak.

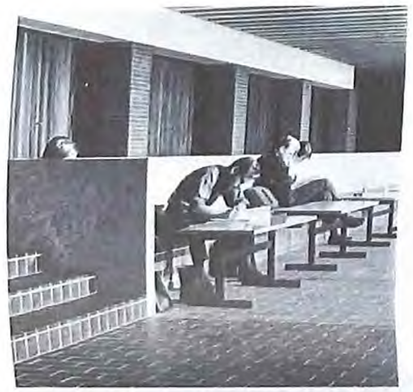

Opholdspladser ud for festsalen og i tilknytning til kantinen. Brystningsmuren er af lysegrå, norsk marmor.

■ *Tables and benches outside the assembly hall and in connection with the canteen. The barrier wall is of light-grey Norwegian marble.*

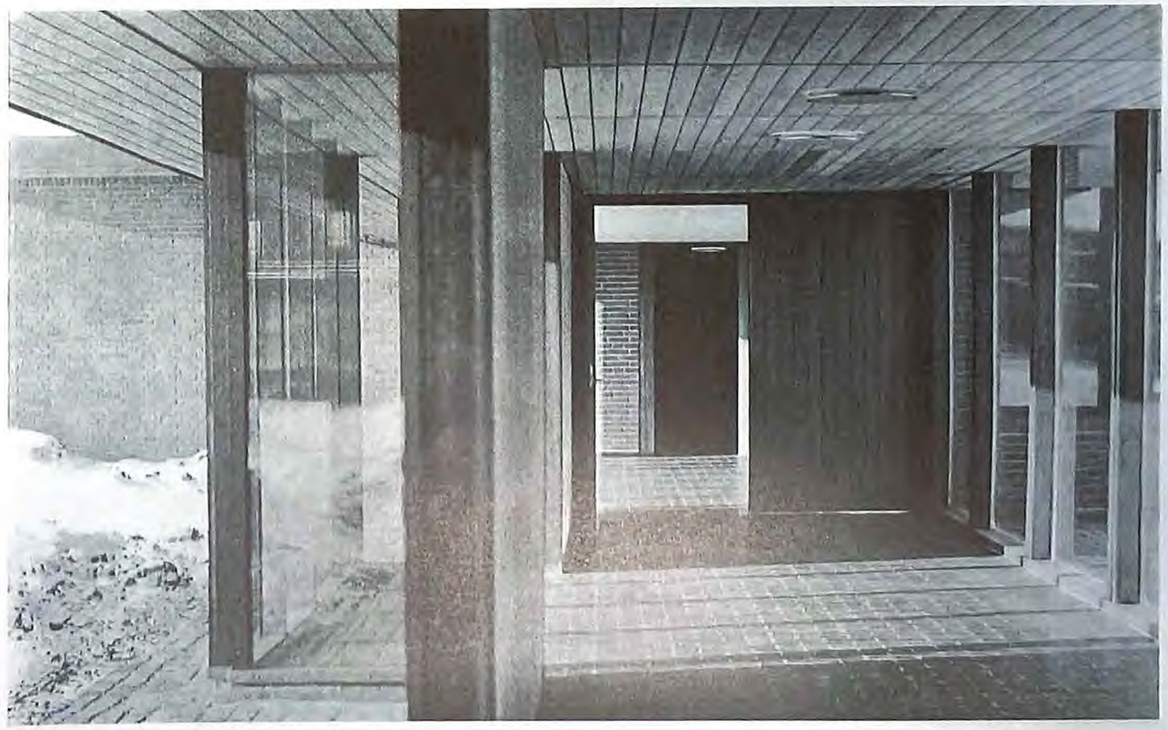

Til venstre: Svømmehallen. Der er udsigt mod landskabet med det støbte udspringstårn i silhuet. Udenfor, bag bambusplantningerne, findes en solbadeterrasse. Bassinet har dimensionerne 10 × 25 m. Sidemurene er røde, mens taget er et bjælkebåret fyrretræsloft med tremmeovenlys.
Svømmehallen bruges af skole, seminarium og offentlighed.
Herunder: Udspringsvippen i svømmehallen.

■ *On the left: Swimming-baths. The outline of the cast diving tower in the background is seen against the open landscape. Outside, behind the bamboo plantation, is a sun-bathing terrace. The pool is 10 metres wide and 25 metres long. The side walls are red, whilst the roof is of deal with slat-type skylights, resting on strong beams. The swimming-baths is available for the school, the training college, and the public at large. Bottom: Diving board at the swimming pool.*

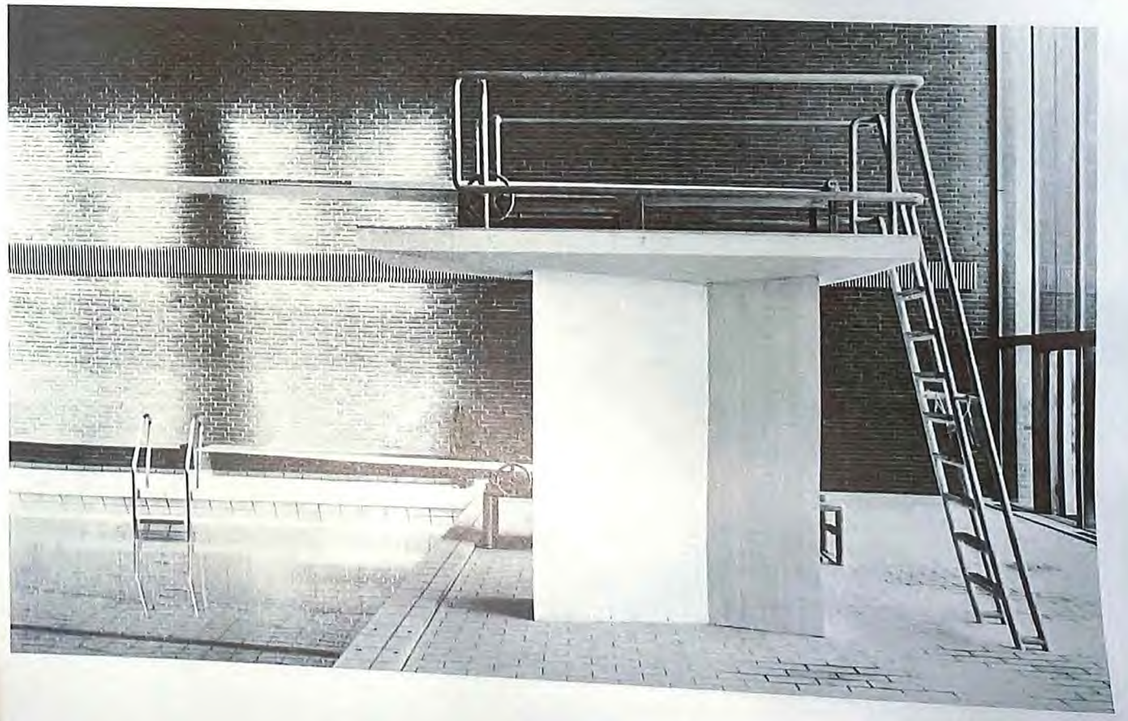

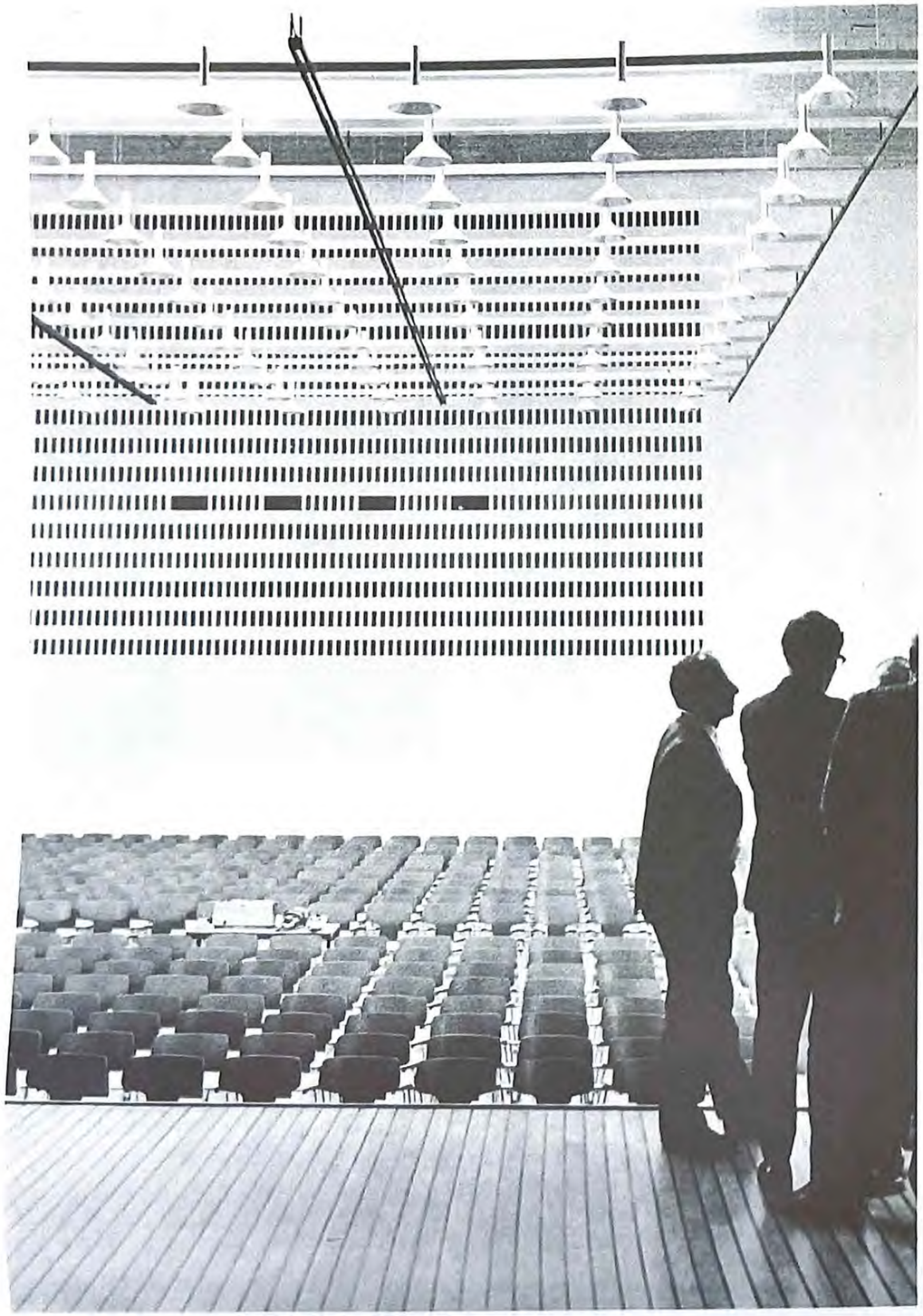

Normalklasse. Foruden selve klasserummet består normalklasserne i stueetagen også af et grupperum og en friluftsklasse, adskilt fra naboens friluftsklasse ved murede blomsterkasser. Der er plæner mellem klasserummene og legepladsen, så det nære er noget grønt og levende. Gulvene er blåt linoleum, gardinerne grå, radiatorerne er dækket af sorte ebonitplader. På bagvæggen er monteret et skabsparti med blåmalede låger og rustfrie stålvaske. I øvrigt er interiørerne præget af fyr, teak og hvidtet murværk.

■ *Top: Standard classroom. Apart from the classroom proper, the wing also contains, in the ground floor, a group room and an open-air classroom which is separated from its neighbour by flower troughs of bricks. Classrooms and playground are separated by lawn. Floors of blue linoleum; grey curtains; heating radiators covered by black ebonite boards. Part of the rear wall is taken up by a cupboard with blue-painted doors. Otherwise, the dominating materials are deal, teak and white-washed brickwork.*

Til venstre: Festsalen bruges både til gymnastik, dans, foredrag, koncerter, udstillinger, ja til snart sagt enhver form for musisk aktivitet. Den har målene 19 × 23 m, loftshøjden er 10,20 m.
Salen belyses dels med sidelys, dels ved et ovenlys, som filtreres ved trømmer. Laminerede dragere på 120 cm højde bærer loftet, og den akustiske regulering af rummet udtrykker sig sammen med ventilationsåbninger i ornamentale bånd og flader af hulmønstre. Lyset kommer fra de trompetformede messingarmaturer, der som moskélamper hænger lavt under taget i et særligt ophæng. Gulvet er af oregonpine, afstribet med lister af teak. Scenens fortæppe er blåt, stolene i samme farve.

■ *Left: The assembly hall is used for many purposes – as a gymnastics hall, for dances, lectures, concerts, exhibitions and any kind of musical events. It is 19 m wide, 23 m long and 10.20 m high. Daylight can enter partly through side windows and partly through skylights with slat-type filters. The ceiling rests on 120 cm high laminated girders. Together with the ventilation apertures, the acoustic treatment results in ornamental ribbons and areas of hole patterns. Artificial lighting is provided by trumpet-shaped brass fittings which are suspended from a special rack some distance from the roof. Flooring of oregon pine with lists of teakwood. Stage curtain and chairs are held in the same blue colour shade.*